

VANAF DE BOULEVARD ZWEEF IK richting de zee. Boven de duinen blijf ik hangen, zie de golven en de lage zon die alles de kleur van de namiddag geeft. Op dit soort momenten van aardse schoonheid kan ik het leven ontzettend missen.

Het heeft de afgelopen dagen hard gestormd en nu is het windstil. Ik herinner me een westerstorm die duizenden zeesterren op het strand spoelde. Lang geleden.

Langs duintoppen slinger ik naar beneden, volg een smalle verharde weg naar het duinreservaat. Ik passeer het appartementencomplex dat als een betonnen wond in de zeereep ligt. Het witte huisje, de strandopgang, de lege fietsrekken en daar is het grote huis op de duintop. Pas dan merk ik de ambulance op. De zwaailichten springen aan en de wagen komt in beweging. Met hoge snelheid scheurt hij voorbij. Ik kijk hem na tot hij om de bocht verdwijnt.

Twee dagen eerder

ANTON – MIJN JONGSTE – DRAAIT ZIJN auto onder aan de duin de parkeerplaats op. Het huis kijkt machtig op hem neer, de twee dakkapellen geven het een menselijke trek. Vanuit zijn auto ziet Anton zijn vader achter het raam staan. Frans, mijn echtgenoot en vader van mijn drie zoons. We trouwden in 1969 in bar-dancing de Hemelraad. Tijdens ons robijnen huwelijksfeest wist ik nog niet dat een invasief lobulair carcinoom zich door het omliggende weefsel van mijn rechterborst had gedrongen en dat de kankercellen via mijn lymfeklieren een enthousiaste en vernietigende trektocht ondernamen naar zo'n beetje al mijn botten en organen. Ik weet nog dat ik die avond aspergesoep bestelde.

De auto draait stationair, het display geeft zeven graden aan. Dat vergeet Anton altijd, dat het aan zee soms wel drie, vier graden kouder is dan in de stad. De Volvo van zijn vader en de zwarte Renault van Simon staan voor het huis geparkeerd. Lucas zal ongetwijfeld met Simon zijn meegereden. De auto's,

het huis, de lucht, Anton wil nog niet bewegen. Vijf weken geleden boekte hij dit huis. Een familieweekend, net als vroeger, toen ik er nog was. Hij haalt diep adem, opent het portier, sjoert de weekendtas van de achterbank, sleept hem met moeite de duintrap op.

Lucas doet open. Hij draagt een witte trui met de opdruk van een spons. *Clean*, staat er met oranje letters onder. ‘Zo, ga je op wereldreis?’

Ze geven elkaar een hand. In de woonkamer hangt een muffe geur, het doet Anton ergens aan denken. Op de bank kijkt Simon op zijn telefoon, zijn vader staart nog steeds naar buiten. Anton laat zijn tas met een harde plof op de grond vallen.

‘Yo,’ zegt Simon dan. Ook zijn vader heeft hem dan eindelijk in de gaten. ‘Hé Anton.’ En dan: ‘Is dat een stern?’ Simon en Lucas komen bij hem staan en volgen Frans’ kromme wijsvinger. Anton pakt zijn tas. Alleen de slaapkamer met het stapelbed is nog vrij. Hij doet een korte ademhalingsoefening.

*

Ik ontmoette Frans in dansschool Ranzijn. Hij zag eruit als een Beatle, maar dan iets minder knap. Iedere avond zat hij in mijn hoofd. We kregen verkering die voelde als een verlossing. Dat was niet eerlijk want aan zo’n verantwoordelijkheid kleven verwachtingen die nooit ingelost kunnen worden. Dat zal een reden zijn geweest waarom de woede en pijn die ik diep in mezelf had weggestopt, langzaam weer tot leven

kwamen en geleidelijk groeiden. Zo kijk ik er nu naar, althans.

*

Achter het huis rookt Anton een sigaret. Konijnen huppelen door de duinpan, de lucht grijs en onrustig. Wolken vormen letters in de lucht en hij probeert zo lang mogelijk zijn ogen open te houden zonder te knipperen. Wekenlang keek hij naar dit weekend uit, nu telt Anton in stilte de uren die hij nog voor de boeg heeft. Kostbare uren waarin hij met zijn kinderen samen had kunnen zijn. Als zijn sigaret op is, draait hij met zijn hak een kuiltje in het fijne zand en begraaft z'n peuk. Hij loopt om het huis heen. Aan de oostzijde ligt een terras, door de tuindeuren ziet hij zijn vader een tijdschrift lezen, zijn broers kijken op hun telefoonscherm. Anton, bijna twee meter mens, staat op nog geen vier meter van hen vandaan, maar ze zien hem niet. Er wipt een huismus langs zijn voeten. Vroeger zag je die overal.

Vroeger rookte ik Belinda's, die zie je ook nergens meer.

*

Toen Simon en Lucas net geboren waren lagen ze naast elkaar in het bedje, aan elkaar vastgeklampt. Met hun gezichtjes naar elkaar toe gedraaid. Uitdrukingsloos, maar als één. In die hechte verbondenheid

zat uitsluiting van alle anderen besloten. Van mij, maar later ook van Anton.

Misschien hang ik daarom nog hier rond, om Anton bij te staan. Of maak ik mezelf iets wijs?

‘De wc op de bovenverdieping loopt door,’ zegt Frans.

‘Inderdaad ja,’ zegt Lucas, ‘viel me ook op.’

Anton heeft nog zes stenen, het is wachten op een opening.

‘Misschien moeten we even bellen met de verhuurder?’

Anton negeert zijn vaders blik.

‘Het is geen goedkoop huis, toch? Dan moet het allemaal goed geregeld zijn,’ gaat Frans verder.

Simon en Lucas knikken, en Lucas legt 9, 10, 11, pakt een 6 weg bij het rijtje van vier en kan 4 en 5 aanleggen. Tevreden laat hij een boer.

‘Jezus Lucas, doe niet zo lomp.’ Anton pakt een steentje uit het zakje.

‘Doe niet zo lomp,’ imiteert Lucas hem met een hoog stemmetje.

‘Boertje,’ moppert Anton nog wat na.

‘Bel die verhuurder nou maar.’

Zijn vader legt een zwarte 13 aan het rijtje waarmee Anton het spel had geopend. De laatste keer dat hij rummikub speelde was op vakantie met Lotte en hij denkt aan die vakantie en daarna denkt hij aan alle zomervakanties. Hij gaat verzitten, schraapt zijn keel. Straks wellicht toch maar een wijntje.

Hoe ik dit allemaal kan waarnemen is voor de mensen beneden lastig te begrijpen omdat het menselijk lichaam beperkt is tot enkele zintuigen die slechts een fractie registreren van wat er mogelijk is. Ik ben met hen in deze ruimte in dit huis in de duinen, ik weet wat er gebeurt, ik hoor wat er gezegd wordt, maar ik neem het niet waar op de manier zoals jullie die kennen. Ik zie mijn zoons en mijn echtgenoot niet écht. Wat ik waarneem is waarschijnlijk nog het best te beschrijven als *energie*. Ik word er eerlijk gezegd nu al een beetje ongeduldig van om het uit te moeten leggen – ja, menselijke karaktertrekken zitten er hier ook nog in – maar ik zal een poging wagen: het is alsof ik de wereld bekijk door een groothoeklens met in het midden een ingezoomde focus. Ik neem alles waar maar als ik mijn aandacht op iets specifieks afstem, zoals op Anton, dan vernauwt mijn waarneming zich tot een bundel en zie, voel en beleef ik alles dóór het perspectief van zijn leven. Dan *ervaar* ik dat.

Ook tijdens mijn leven voelde ik Anton altijd goed aan, maar het lukt me nu nog steeds niet om mij af te stemmen op Simon, Lucas en Frans. Ik blijf het proberen.

Intussen kan Simon nog steeds niets leggen. Hij pakt weer een steentje uit het zakje. Lucas legt een 8 en een joker aan. Anton pakt de 8 en de joker eraf en schuift zijn 6 ertegenaan en tikt triomfantelijk zijn lege rekje om.

‘Ik hoor die wc vanaf hier,’ zegt zijn vader.

Lucas zet de televisie aan en begint te zappen. Achter elkaar verschijnen en verdwijnen er beelden. Een man bereidt een maaltijd in de buitenlucht met op de achtergrond een strand met palmbomen. Een nieuwslezer in een blauw pak, een interview met iemand op straat, een Amerikaans gezin dat voor een groot huis staat terwijl ze naar de drone zwaaien die steeds verder en hoger van hen wegvliegt, *Friends*, twee vrouwen met enorme borsten en lippen die op een witte bank een geregisseerd gesprek voeren, een commercial van Nutella, *Sponge Bob*. Niemand in het vakantiehuis zegt iets. Tegen de wand hangen boekenplanken. Dante, Tolstoj, Haasse, Bordewijk, Dostojevski. Er staat een oud stereotorentje op een plankje met een rits cd's ernaast. Twee popplaten, de rest klassiek. Anton pakt het hoesje van Sjostakovitsj en schuift de cd in het laatje. Een oude, vertrouwde handeling die hij, nu hij haar uitvoert, hevig mist, en herinneringen oproept aan zijn slaapkamer die we helemaal hebben verbouwd toen hij tien was. Sjostakovitsj komt nauwelijks boven de televisie uit. De digitale cijfers van het volumeniveau haperen. Wat hij ook probeert, hij krijgt de muziek niet luider.

‘Het gaat hard waaien,’ zegt zijn vader, terwijl hij de steentjes in het zakje stopt. ‘Morgen, maar het begint vannacht al. Weet iemand hoe laat het is?’

Lucas kijkt op zijn telefoon. ‘Kwart voor zes.’

Frans staat gehaast op en verdwijnt naar de keuken. Anton merkt pas op hoe hij zijn buikspieren heeft aangespannen als hij diep ademhaalt tot in zijn

bekken, zoals hem is geadviseerd. Vier in, zeven uit. Twee, drie diepe, bewuste ademteugen kunnen het zenuwstelsel al kalmeren. Hij zou eigenlijk even moeten wandelen. Hij neemt drie lege flesjes mee naar de keuken. Zijn vader zit gehurkt voor de oven en mompelt iets onverstaanbaars. Anton pakt borden en bestek en dekt de tafel. Lucas en Simon staren nog steeds naar de televisie.

*

Ik schaam me ervoor dat het mij stoorde, die aanblik van die twee. De totale vanzelfsprekendheid waarmee ze hun bestaan en ruimte opeisten. Die weerzin had ik later niet bij Anton. Misschien omdat hij iets vrouwelijks heeft, iets gevoeligs. Maar goed, mijn oudsten konden er natuurlijk ook allemaal niets aan doen. Mannen die veel ruimte innemen, hebben mij altijd tegengestaan. Het heeft lang geduurd voordat ik begreep dat iemand alleen veel ruimte kan innemen als de ander het weggeeft.

Pas toen ik bijna stierf, zag ik alles helder.

*

Anton rookt snel. Hij wilde alleen zijn, maar zodra hij zich afzondert is er het verlangen om terug te keren. Hij kijkt naar de donkere bosrand en de duinen die zich helemaal uitstrekken naar het zuiden, richting het dorp waar ik geboren ben. Gebulder vanaf

de zee. De golven beuken nog geen honderd meter verder op de duinen.

Als hij weer binnen is, is het stil. Vanuit het halletje ziet hij zijn broers en vader aan de eettafel zitten. Lucas maakt een grapje, Simon grinnikt. In de keuken staat de door hem afgeruimde vaat er nog onaangeroerd bij. Anton ruimt de vaatwasser in, neemt het aanrecht af en schuift de bakplaat weer in de oven. Aan een van de haakjes hangt een theedoek die hij herkent van vroeger. Ik weet nog precies waar ik hem heb gekocht, bij de Hoyng in het overdekte winkelcentrum. Het doorgeefluikje tussen de keuken en de woonkamer wordt met een ruk opengetrokken. ‘Twee bier!’ Lucas probeert zijn hoofd door het luikje te persen, hij moet er zelf erg om lachen. Anton pakt twee flesjes uit de koelkast en neemt de lege aan.

‘Neem zelf ook wat!’ roept Lucas als hij weer aan tafel gaat zitten. Simon kijkt hem hoofdschuddend aan en zegt iets wat Anton niet verstaat, maar ik wel. Lucas trekt een gezicht dat Anton opvat als een blik van relativering. *Maak je geen zorgen.* Anton sluit het luik, gaat rechtop staan, haalt met gesloten ogen een paar keer diep adem. Als hij zijn ogen opent, staat Simon voor hem.

‘Gaat het?’

Anton schraapt zijn keel. ‘Ja hoor.’

‘Wil je een biertje? Soms maakt dat alles wat makkelijker.’

Anton kijkt Simon fronsend aan.

‘Ook voor pa weet je wel. Die heeft hiernaar uitge-